

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА СВІТОВА ПОЛІТИКА

Галузь знань 29 Міжнародні відносини / С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» / С3 «Міжнародні відносини»

Розробник

Завідувач кафедри розробника

Завідувач кафедри спеціальності

Гарант освітньої програми

Декан ФПН

Начальник НМВ

Ірина ТИХОНЕНКО

Олександр ШЕВЧУК

Олександр ШЕВЧУК

Ірина ГАБРО

Анастасія ХМЕЛЬ

Євгенія ПОСТИКІНА

Миколаїв – 2025 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни		
Найменування дисципліни	Міжнародні відносини та світова політика		
Галузь знань	29 Міжнародні відносини / С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини		
Напрямок підготовки	291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» / С3 «Міжнародні відносини»		
Спеціальність			
Спеціалізація (якщо є)			
Освітня програма	Міжнародні відносини (з вивченням двох іноземних мов)		
Рівень вищої освіти	Перший (бакалавр)		
Статус дисципліни	нормативна		
Курс навчання	3		
Навчальний рік	2025-2026 н.р.		
Номер(и) семестрів (триместрів):	Денна форма	Заочна форма	
	5,6	Не передбачено Стандартом	
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	5,5 кредити/165 годин		
Структура курсу:	Денна форма	Заочна форма	
	– лекції	31	Не передбачено Стандартом
	– семінарські заняття (практичні, лабораторні, півгрупові)	47	
	– курсова робота	30	
– годин самостійної роботи студентів	57		
Відсоток аудиторного навантаження	47%		
Мова викладання	Українська		
Форма проміжного контролю (якщо є)	Курсова робота		
Форма підсумкового контролю	Залік (5 сем.)		
	іспит (6 сем.)		

2. Концепція викладання дисципліни

Дисципліна «Міжнародні відносини та світова політика» відноситься до нормативних навчальних дисциплін освітньо-професійної підготовки бакалаврів за спеціальністю 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії».

Метою дисципліни «Міжнародні відносини і світова політика» є вивчення історії міжнародних відносин і ключових проблем світової політики 1945-по сьогодні, ознайомлення студентів із основними, подіями, проблемами міжнародно-політичного життя як на регіональному, так і глобальному рівнях міжнародної системи у зазначений хронологічний період.

Завданнями курсу є:

- формування у студентів розуміння поступового перетворення класичних міжнародних відносин на більш комплексну світову політику;
- ознайомлення студентів з основними рисами Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин та сучасної пост-біполярної системи
- сформувати компетентний підхід до аналізу основних подій міжнародного життя зазначеного періоду із врахуванням специфіки доби «холодної війни» та конкурентної протидії США-СРСР;
- надати інформацію про розвиток регіональних підсистем міжнародних відносин у період 1945-1990-ті рр. із відповідним аналізом сучасних тенденцій та конфліктогенності у них.
- сприяти формуванню навичок роботи з відними джерелами інформації, міжнародними договорами для об'єктивного рівня оцінки ситуацій та подій у міжнародних відносинах і світовій політиці.

Очікувані результати навчання студента:

має знати:

- Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин (PH1).
- Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів (PH2).
- Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях (PH6).

має вміти:

- застосовувати знання у практичних ситуаціях (ЗК7).
- ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності (ЗК 14).
- аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному (СК2).
- розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень (СК4).
- аналізувати вплив світової економіки, міжнародного права та внутрішньої політики на структуру й динаміку міжнародних відносин та зовнішньої політики держав (СК5).
- аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України (СК7).
- аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини (СК13).
- Здатність до здійснення аналізу процесів світової політики і глобальних проблем сучасності (СК15).
- здійснювати опис та аналіз міжнародної ситуації, збирати з різних джерел необхідну для цього інформацію про міжнародні та зовнішньополітичні події та процеси (РН7).

3. Програма навчальної дисципліни

	Теми	Лекції	Практичні (семінарські)	Самостійна робота
СЕМЕСТР 5				
1	Тема 1. Становлення Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин та біполярність повоєнного світу	2		2
2-3	Тема 2. Особливості повоєнного врегулювання в Європі та на Далекому Сході		4	1
4	Тема 3. Початок холодної війни та становлення блокового протистояння	2		1
5	Тема 4. Німецька проблема у міжнародних відносинах (1945-1961 рр.)		2	2
6	Тема 5. Початок процесу деколонізації. Перший етап.	2		2
7	Тема 6. Розпад колоніальних систем. Країни, що визволилися у світовій політиці 60-90-х рр. ХХ ст.		2	1
8	Тема 7. Радянсько-американські відносини у 60-70-х рр. ХХ ст.	2		2
9	Тема 8. Проблема контролю над озброєннями та роззброєння (60-і-70-і рр. ХХ ст.)		2	2
10	Тема 9. Становлення політики розрядки в Європі (60-70 рр.), зміцнення європейської безпеки та співробітництва.	2		2
11	Тема 10. Криза політики розрядки, відновлення біполярної конфронтації та нова зовнішньополітична стратегія СРСР		2	2
12-13	Тема 11. Радянсько-американські відносини та питання роззброєння у 1980-ті рр.	3		2
14-15	Тема 12. Загальноєвропейський процес і його роль у завершенні блокового протистояння		3	1
16	Тема 13. Об'єднання Німеччини	2		2
	Всього за 5-й семестр	15	15	22
СЕМЕСТР 6				
17	Тема 1. Країни Східної Європи у міжнародних відносинах (1945-1991 рр.)	2		2
18	Тема 2. Діяльність ООН у міжнародних відносинах доби «холодної війни».		2	2
19	Тема 3. Інтеграційні процеси у Західній Європі (1945 р.-початок 1990-х рр.)		2	2
20	Тема 4. Міжнародні відносини у Східній		2	2

	Азії (1945-1991 рр.)			
21	Тема 5. Близький та Середній Схід у системі міжнародних відносин (1945-1991 рр.)	2		2
22	Тема 6. Палестинська проблема у міжнародних відносинах (1945-початок 1990-х рр.)		2	2
23	Тема 7. Міжнародні відносини у Південній Азії (1945-1991 рр.)	2		2
24	Тема 8. Іран та Афганістан як приклади контрверсійних держав у міжнародних відносинах		2	2
25	Тема 9. Кашмірська проблема та індійсько-пакистанський конфлікт		2	2
26-27	Тема 10. Система міжафриканських відносин (1945-1991 рр.)	2	2	1
28	Тема 11. Конфлікти в Африці та способи їх подолання у постбіполярну добу		2	2
29-30	Тема 12. Міжнародні відносини у Південно-Східній Азії (1945-1991 рр.)	4		2
31-32	Тема 13. Латинська Америка у міжнародних відносинах (1945-1991 рр.)		4	1
33	Тема 14. Тайванська проблема у міжнародних відносинах		2	2
34-35	Тема 15. Розпад СРСР та його міжнародно-політичні наслідки		4	1
36	Тема 16. Проблеми контролю над озброєнням та процес роззброєння у 90-і рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.	2		2
37	Тема 17. Нові параметри європейської безпеки кінець ХХ-початок ХХІ століття		2	2
38-39	Тема 18. Регіональні проблеми міжнародних відносин у сучасну добу	2	2	2
40	Тема 19. Війна Росії проти України та нові параметри міжнародної безпеки і майбутнього світового порядку.		2	2
	Всього за 6 семестр	16	32	35
	Усього годин	31	47	57

4.1. Зміст навчальної дисципліни

1.1. План лекційних занять

№	Тема заняття / план
СЕМЕСТР 5	
1	<p>Тема 1. Становлення Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин та біполярність повоєнного світу (2 год.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови виникнення Ялтинсько-Потсдамської системи. 2. Основні геополітичні наслідки Другої світової війни. 3. Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин та її особливості. 4. Роль ядерного чинника у становленні та функціонуванні Ялтинсько-Потсдамської системи.
2	<p>Тема 2. Початок холодної війни та становлення блокового протистояння (2 год.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Феномен холодної війни в міжнародних відносинах. Передумови виникнення холодної війни. 2. Початок холодної війни. Концептуальні засади глобального протистояння держав. Закріплення впливу СРСР і США у світі та перші кризи холодної війни. 3. Перші кризи холодної війни. Перегляд концептуальних засад радянської та американської політики. 4. Загострення протистояння у холодній війні на початку 60-х років та його пом'якшення.
3	<p>Тема 3. Процес деколонізації після Другої світової війни. Перший етап (2 год.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Світова колоніальна система після Другої світової війни. 2. Міжнародно-політичні чинники процесу деколонізації. Перша хвиля деколонізації. 3. Особливості перебудови Британської імперії. 4. Від Французького Союзу до Французького Співтовариства. 5. Формування доктрини та практики нейтралізму та неприєднання. Бандунзька конференція країн Азії та Африки.
4	<p>Тема 4. Радянсько-американські відносини у 60-70-х рр. XX ст.. (2 год.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміни в зовнішньополітичних концепціях СРСР і США. 2. Карибська криза 1962 року. 3. Підходи Сходу і Заходу до розуміння розрядки. 4. Основні напрями радянсько-американської співпраці під час розрядки міжнародної напруженості. Договір про ПРО 1972 р. 5. Відхід СРСР і США від політики розрядки.
5	<p>Тема 5. Становлення політики розрядки в Європі 1960-ті – поч. 1970-х рр. (2 год.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Відносна стабілізація в Європі. Підвищення ролі Західної Європи в міжнародних відносинах. 2. «Нова східна політика» ФРН. Курс Франції на розрядку та співробітництво «від Атлантики до Уралу». 3. Проблеми європейської безпеки в діяльності ОВД і НАТО. 4. Підготовка Наради з безпеки і співробітництва в Європі. Перший, другий та третій етап Наради. Ухвалення Заключного Акта НБСЄ. 5. Подальший розвиток гельсінського процесу. Проведення Белградської зустрічі

	<p>представників країн-учасниць НБСЄ.</p> <p>6. Проблема скорочення звичайних озброєнь у Центральній Європі.</p>
6-7	<p>Тема 6. Радянсько-американські відносини та питання роззброєння у 1980-х – початку 1990 -х рр. (3 год.).</p> <p>Заняття 1.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості радянсько-американських відносин та причини їх загострення у 1980-ті рр. 2. Радянсько-американські переговори щодо стратегічних та космічних озброєнь: саміти у Женеві (листопад 1985 р.) та Рейк'явіку (11-12 жовтня 1986 р.) 3. Проблема ракет середньої дальності в Європі. Договір про ліквідацію ракет середньої та меншої дальності. <p>Заняття 2.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Переговори щодо заборони ядерних випробувань. 2. Договір про звичайні збройні сили у Європі та Договір СНО-1. 3. Переговори із заборони хімічної зброї.
8	<p>Тема 8. Об'єднання Німеччини (2 год.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визрівання передумов об'єднання Німеччини (70-80-ті роки). 2. Внутрішнє становище в НДР напередодні об'єднання. 3. Позиція держав антигітлерівської коаліції щодо об'єднання Німеччини. 4. Переговори М. Горбачова і Г. Коля. 5. Договір «два плюс чотири» й остаточне розв'язання німецької проблеми.
СЕМЕСТР 6	
9	<p>Тема 1. Країни Східної Європи у міжнародних відносинах (1945-1991 рр.) (2 год.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Створення та засади діяльності Ради економічної взаємодопомоги й Організації Варшавського Договору. 2. Радянсько-югославський конфлікт. Нормалізація радянсько-югославських відносин. 3. Події 1956 року в Угорщині. Операція «Вихор». 4. Особливості зовнішньополітичного курсу Албанії та Румунії. 5. «Празька весна» 1968 року. Доктрина Брежнєва. 6. Особливості відносин у соціалістичному таборі у 70-80-х ст. ХХ ст. Вплив перебудови в СРСР на міжнародні відносини в регіоні. Ліквідація ОВД та РЕВ.
10	<p>Тема 2. Близький та Середній Схід у системі міжнародних відносин (1945-1990-ті рр.) (2 год.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Крах мандатної системи на Близькому Сході та створення Ліги арабських держав. 2. Арабо-ізраїльське протистояння 3. Ліванська проблема у міжнародних відносинах: «доба холодної війни» - сучасність. 4. Ісламський фактор та Іран як провідний актор-анатагоніст в регіоні Середнього Сходу. 5. Проблеми безпеки Перської затоки: <ul style="list-style-type: none"> -ірано-іракський конфлікт; - анексія Іраком Кувейту
11	<p>Тема 3. Міжнародні відносини у Південній Азії (1945-1991 рр.) (2 год.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародна позиція Індії й засади її зовнішньополітичної стратегії. 2. Китайсько-індійський збройний конфлікт 1962 р. та його вплив на міжнародні відносини в Південній Азії. 3. Кашмірська проблема. 4. Бангладешська криза.

	5. Розвиток регіональних відносин у II пол. 1970-х рр. – початку 1990-х рр. Утворення СААРК. Ядерний чинник.
12	<p>Тема 4. Система міжафриканських відносин (1945-1991 рр.) (2 год.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суспільно-політичні процеси в державах Африки. 2. Концептуальні засади зовнішньої політики Африки. 3. Система міжафриканських відносин доби «холодної війни»: основні конфлікти. 4. Економічне співробітництво та інтеграція держав Африки.
13-14	<p>Тема 5. Міжнародні відносини в Південно-Східній Азії (1945-1991 рр.) (4 год.).</p> <p>Заняття 1.</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Міжнародно-політичні аспекти процесу деколонізації країн Південно-Східної Азії. 3. Женевські угоди 1954 року щодо Індокитаю і зрив їхнього виконання. Громадянській війни у Лаосі та Камбоджі. <p>Заняття 2.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Міжнародні відносини Індонезії за правління А. Сукарно та М. Сухарто. 2. В'єтнамська війна 1964-1973 рр. та її міжнародно-політичні наслідки. 3. Зовнішня політика Соціалістичної Республіки В'єтнам і камбоджійська проблема. 4. Створення АСЕАН і формування регіональної системи безпеки.
15	<p>Тема 6. Проблеми контролю над озброєнням та процес роззброєння у 90-і рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст (2 год)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Передумови поглиблення процесу роззброєння. Підписання та реалізація Договорів СНО-1, СНО-2. 2. ПРО США у Східній Європі. Празький договір 2010 р. – СНО-3 та проблеми його дотримання та виконання. 3. Новий режим контролю над звичайними озброєннями на Європейському континенті. Виконання Україною умов Договору про ЗЗСЄ. 4. Договір «Відкрите небо» у зміцненні безпеки в Європі. 5. Вдосконалення режиму нерозповсюдження ядерної зброї та ракетних технологій 6. Еволюція ядерної проблеми на початку ХХІ століття на Корейському півострові.
16	<p>Тема 9. Регіональні проблеми та чинники конфліктогенності міжнародних відносин у сучасну епоху (2 год.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ситуація в Югославії в 90-х рр.: <ul style="list-style-type: none"> - Розпад Югославії та утворення нових незалежних держав, операції НАТО. - Проблема Косова; - Македонське питання. 2. Війна в Іраці. 3. Операція НАТО в Афганістані. Афганістан після 2021 р. Феномен талібанізації
	РАЗОМ – 31 година

4.2. .План практичних (семінарських) занять

1-2	<p>Тема 1. Особливості повоєнного врегулювання в Європі й на Далекому Сході (4 год.).</p> <p>Заняття 1:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Мирне врегулювання з колишніми союзниками Німеччини в Європі. 2. Дунайська конференція 1947 р. 3. Проблема Австрії в повоєнних міжнародних відносинах. 4. Японія після закінчення другої світової війни. Сан-Франциська мирна угода 1951 р. <p>Заняття 2.</p> <p><u>Другий семінар проходить у формі гри-реконструкції подій щодо мирного врегулювання з колишніми союзниками Німеччини в Європі.</u></p>
3	<p>Тема 2. Німецьке питання у міжнародних відносинах 1945-1961 рр. (2 год.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Боротьба з німецького питання після Потсдамської конференції в 1945-1947 рр. 2. Створення двох німецьких держав – ФРН і НДР. 3. Німецька проблема у 1949-1955 рр. Вступ ФРН до НАТО. 4. Німецьке врегулювання в другій половині 50-х років. Берлінська криза 1958-1961 рр.
4	<p>Тема 3. Розпад колоніальних систем (60-і – 90-і рр. ХХ ст.) (2 год.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Характеристика другого етапу деколонізації. 2. Становлення руху афро-азіатської солідарності. 3. Третя хвиля деколонізації. Залежні та напівзалежні території наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. (причини та характеристика залежності, приклади). 4. Основні напрями діяльності Руху неприєднання у 1980-х – на початку 1990-х рр. ХХ ст..
5	<p>Тема 4. Проблема контролю над озброєннями та роззброєння (60-і – 70-і рр. ХХ ст.). (2 год.)</p> <p><i>(Акцент на аналізі текстів договорів та угод)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні напрями радянсько-американської співпраці під час розрядки міжнародної напруженості. 2. Московський договір 1963 р. про заборону ядерних випробувань у трьох середовищах. 3. Боротьба проти розповсюдження зброї масового знищення. <ul style="list-style-type: none"> - Договір про нерозповсюдження ядерної зброї 1968. - Договір про заборону розміщення на дні морів і океанів і в його надрах ядерної зброї й інших видів зброї масового знищення. 4. Проблема контролю над стратегічними озброєннями у 1970-ті роки. 5. Договірні комплекси ОСО-1 та ОСО-2.
6	<p>Тема 5. Криза політики розрядки та нова зовнішньополітична стратегія Радянського Союзу (1985-1991 рр.) (2 год.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Концептуальні засади політики розрядки у зовнішній політиці країн Сходу і Заходу. Кризові явища в політиці розрядки. 2. Згортання політики розрядки. Нова хвиля холодної війни. 3. Наростання кризових явищ в політиці, економіці та ідеології Радянського Союзу в першій половині 80-х рр. ХХ ст. 4. «Нове політичне мислення» в зовнішньополітичному курсі СРСР. 5. Радянська програма ядерного роззброєння. Відмова СРСР від доктрини Брежнєва та її наслідки. 6. Радянська концепція спільного європейського дому.

7-8	<p>Тема 6. Загальноєвропейський процес і його роль у завершенні блокового протистояння (3 год.).</p> <p>Заняття 1.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гельсінський процес на рубежі 70-80-х рр. XX ст. Мадридська зустріч країн-учасниць НБСЄ. 2. Стокгольмська конференція про заходи зі зміцнення довіри і безпеки та роззброєння в Європі. <p>Заняття 2.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Віденська зустріч країн-учасниць НБСЄ. Переговори у Відні про звичайні збройні сили в Європі. 2. Паризька нарада країн-учасниць НБСЄ. Паризька хартія для нової Європи.
Разом за 5 семестр – 15 годин	
СЕМЕСТР 6	
9	<p>Тема 1. Діяльність ООН у добу «холодної війни» (2 год.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Утворення ООН. Засади миротворчої та превентивної дипломатії. 2. Перші миротворчі операції ООН. Операція ООН у Конго. 3. Операції ООН з підтримання миру (70-90-ті рр.). 4. Діяльність ООН у галузі роззброєння. 5. Діяльність ООН в галузі прав людини. Стратегія ООН у сфері економічного та соціального розвитку.
10	<p>Тема 2. Інтеграційні процеси в Західній Європі: від Європейського Співтовариства до Європейського Союзу (2 год.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Федералістський рух в Західній Європі. Створення Ради Європи. «План Шумана». Утворення ЄОВС. 2. Посилення інтеграційних процесів у Західній Європі. Утворення ЄЕС і ЄАВТ. 3. Особливості європейської інтеграції у 60-і роки. План П'єра Вернера щодо доповнення спільного ринку спільною господарською й валютною політикою. 4. Розвиток ЄЕС у 70-і роки. 5. Проблеми реформування ЄЕС у 80-і роки. 6. Єдиний Європейський акт. Маастрихтський договір і утворення Європейського Союзу.
11	<p>Тема 3. Міжнародні відносини у Східній Азії (1945-1991 рр.) (2 год)</p> <p>Заняття 1.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Східна Азія після Другої світової війни. 2. Завершення громадянської війни в Китаї та перенесення блокової структури відносин у Східну Азію. 3. Корейська війна 1950-1953 рр. та закріплення конфронтації в регіоні. 4. Радянсько-японський діалог та невдача перших спроб розрядки у Східній Азії. 5. Загострення радянсько-китайських протиріч і початок плюралізації регіональної міжнародної системи. 6. Нормалізація відносин КНР та США. Трансформація системи міжнародних відносин у Східній Азії.
12	<p>Тема 4. Палестинська проблема у міжнародних відносинах (1945-початок 1990-х рр.) (2 год.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Утворення держави Ізраїль. 2. Перша арабо-ізраїльська війна. 3. Суецька криза. 4. «Шестиденна війна» 1967 р. та «Війна Судного дня» 1973 р.

	5. Питання арабо-ізраїльського врегулювання у другій половині 70-х – на початку 90-х рр. XX ст.
13	<p>Тема 5. Іран та Афганістан як приклади контроверсійних держав у міжнародних відносинах (2 год.).</p> <p><u>Студенти готують доповіді з презентацією і виступають за наступною тематикою:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Афганістан: загальні данні (географічне розташування, сусіди, народності, мова, державний устрій і державні діячі, основи економіки). 2. Помірна вестернізація династії Надирів (1929-1973 рр.). «Демократичний експеримент» Мухаммеда Захір Шаха (1963-1973 рр.), наслідки «експерименту». 3. Причини «квітневої революції» 1978 р., її перебіг та наслідки. 4. Війна в Афганістані 1979-1989 рр. та роль у ній СРСР, її наслідки. 5. Громадянська війна в Афганістані 1992-1996 рр. 6. Війна в Афганістані 2001-2014 рр. 7. Захоплення влади талібами у 2021 р.: внутрішньополітичний та зовнішньополітичний виміри. 8. Зовнішня політика Афганістану на початку XXI ст. 9. Іран: загальні данні (географічне розташування, сусіди, народності, мова, державний устрій і державні діячі, основи економіки). 10. Іран у міжнародних відносинах після Другої світової війни (1945-1950-ті рр.) 11. Зовнішня політика Ірану за правління шаха Мохаммеда Рези Пахлаві 12. Особливості «Білої революції» в Ірані. 13. Ісламська революція в Ірані 1979 р. 14. Ірано-іракська війна 1980-1988 рр. 15. Відносини Ісламської республіки Іран зі США 1979-сучасність. 16. Ядерний чинник у зовнішній політиці Ірану. <p><u>Вимоги: обсяг 7-8 сторінок, включає вступ (в першу чергу актуальність та аналіз використаної літератури), виклад основного матеріалу, висновки, список літератури. Можна не роздруковувати, а висилати на пошту викладачу в електронному варіанті. Захист вашої доповіді передбачає вільне володіння матеріалом (Не ЧИТАТИ). Захист ДО 10 хвилин з презентацією на 10 слайдів.</u></p> <p><u>Підготовка і захист доповіді оцінюється 10 балів.</u></p>
14	<p>Тема 6. Кашмірська проблема та індійсько-пакистанський конфлікт (2 год.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Витоки індійсько-пакистанського конфлікту щодо Кашміру: геополітичні та історичні чинники. 2. Перша індо-пакистанська війна 1948 р. 3. Друга індо-пакистанська війна 1965 р. Ташкентська декларація. 4. Третя індо-пакистанська війна 1971 р. Сімплська угода. 5. Каргильська криза 1991 р. Ядерний чинник та терористична складова Кашмірського питання на сучасному етапі.
15	<p>Тема 7. Система міжафриканських відносин (1945-1991 рр.) (2 год.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Еволюція концептуальних засад зовнішньої політики африканських держав панафриканізм, негритюд, афроцентризм, африканський націоналізм. 8. Конфліктогенність африканського континенту у добу «холодної війни» та прояв суперництва СРСР-Захід у Африці: <ul style="list-style-type: none"> - Бельгійське Конго - громадянська війна в Нігерії

	<ul style="list-style-type: none"> - конфлікти Сомалі із сусідніми державами; - Уганда та її відносини з Танзанією; - громадянська війна в Чад.
16	<p style="text-align: center;">Тема 8. Конфлікти в Африці та способи їх подолання у XXI ст (2 год.)</p> <p><u>Семінар з даної теми передбачає підготовку і захист доповіді на одну з зазначених тем.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини конфліктів між країнами Африки на початку XXI століття, види конфліктів. 2. Роль міжнародних організацій у вирішенні конфліктів в Африці: загальний аналіз (які організації і ефективність). 3. Місії ООН в 2000-х рр.: в Ефіопії та Еритреї (2000-2008 рр.) в Афганістані (з 2002 р.), у Східному Тиморі (2002-2005 рр.), в Ліберії (з 2003 р.): результативність та наслідки. 4. Місії ООН після 2010 рр.: в демократичній республіці Конго (з 2010 р.), в Республіці Південний Судан (з 2011 р.), в Лівії (з 2011 р.), в Сирії (квітень-серпень 2012 рр.): результативність, наслідки. 5. Громадянська війна в Центральноафриканській республіці (з 2012 р.) 6. Рух ісламізму в Магрибі (з 2002 р., Алжир, Туніс). 7. Конфлікт в штатах Південний Кордофан і Блакитний Ніл (Східна Африка, Судан) (з 2011 р.) 8. Конфлікт в Малі (з 2012 р.). 9. Громадянська війна в Південному Судані (Східна Африка) з 2013 р. 10. Війна в Дарфурі (з 2003 р.) 11. Громадянська війна в Лівії з 2011, розпад країни, війна з ісламістами у 2015 р. 12. Війна ісламістів Боко Харам (Західна Африка (Нігерія, Камерун, Нігер, Чад) з 2009 р. 13. Громадянська війна в Сомалі (війна з ісламістами Аль-Шабаб) Африка, Східна (Сомалі, Кенія) (з 1988 р.). <p><u>Вимоги: обсяг 7-8 сторінок, включає вступ (в першу чергу актуальність та аналіз використаної літератури), виклад основного матеріалу, висновки, список літератури. Можна не роздруковувати, а висилати на пошту викладачу в електронному варіанті. Захист вашої доповіді передбачає вільне володіння матеріалом (Не ЧИТАТИ). Захист ДО 10 хвилин з презентацією на 10 слайдів.</u></p> <p><u>Підготовка і захист доповіді оцінюється 10 балів.</u></p>
17-18	<p>Тема 9. Латинська Америка у міжнародних відносинах (1945-1991 рр.) (4 год.).</p> <p>Заняття 1.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості зовнішньої політики країн Латинської Америки. Популізм та його прояви у Латинській Америці доби «холодної війни». 2. Кубинська революція. 3. Становлення та розвиток міжамериканської системи. Створення та діяльність Організації американських держав. <p>Заняття 2.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні етапи політики США в Латинській Америці. 2. Урегулювання центральноамериканської кризи. 3. Контадорський процес. 4. Інтеграційні об'єднання держав Латинської Америки та Карибського басейну у добу «холодної війни».
19	<p>Тема 10. Тайванська проблема у міжнародних відносинах (2 год.)</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Утворення КНР і виникнення проблеми Тайваню. 2. Тайванська криза 1958 р. 3. Міжнародне становище Тайваню в контексті нормалізації відносин між КНР і США. 4. Позиція КНР щодо розв'язання тайванської проблеми в сучасну епоху. Конкурентна протидія зі США у XXI ст.
20-21	<p style="text-align: center;">Тема 11. Розпад СРСР та його міжнародно-політичні наслідки (4 год.)</p> <p>Заняття 1.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Внутрішні та зовнішні чинники розпаду СРСР. 2. Спроби відвернення краху СРСР. 3. Хронологія розпаду та наслідки розпаду СРСР на систему міжнародних відносин. 4. Утворення СНД та «російські» проекти на території пострадянського простору <p>Заняття 2.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Війни у Чечні. 2. Таджикиський конфлікт 3. Вірмено-азербайджанська війна через Нагірний-Карабах. 4. Конфлікт у Придністров'ї 5. Етнотериторіальні конфлікти в Грузії.
22	<p>Тема 12. Нові параметри європейської безпеки у XXI ст. (2 год.).</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Стамбульський саміт ОБСЄ 1999 р. Прийняття Хартії європейської безпеки. Діяльність ОБСЄ в XXI ст.: особливості та оцінка рівня ефективності. 2. Трансформація НАТО. «Пакт стабільності в Європі». 3. Характеристика діяльності НАТО в XXI ст. Стратегія НАТО 2030. Проблеми та перспективи розширення НАТО: «російський» фактор. 4. Сепаратизм у державах Європи та шляхи його подолання: <ul style="list-style-type: none"> - особливості сепаратизму в Каталонії та Шотландії, перебіг та наслідки ситуації. - сепаратизм у Німеччині, Франції, Бельгії, Італії 5. Міграційна криза та діяльність ЄС. 6. Європа-Росія: перспективи створення безпекового союзу європейських держав. Позиції європейських держав щодо «стримування» російської імперіалістичної політики.
23	<p style="text-align: center;">Тема 13. Регіональні проблеми та тенденції міжнародних відносин у сучасну епоху (2 год.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. «Арабська весна»: особливості проходження та вплив на міжнародну систему. 2. Палестинська проблема та прояви арабо-ізраїльського протистояння у XXI ст. 3. Конфліктогенність «Великої Східної Азії»: японсько-китайські протиріччя, проблема Південно-Китайського моря, корейська проблема. 4. Тенденція «лівого повороту» у Латинській Америці та мілітаризм і конфліктогенність Африки. 5. Сирійська криза. Діяльність «Ісламської держави». 6. Іранська ядерна програма на початку XXI століття та ірано-ізраїльське протистояння.
24	<p>Тема 14. Війна Росії проти України та нові параметри міжнародної безпеки і майбутнього світового порядку (2 год)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Російсько-українська війна: концепція «баланс сил» VS «баланс загроз» у підтримці світового порядку. 2. Реакція світової спільноти на російсько-українську війну: заяви, аналітика.

	<p>Допомога Україні VS захист та лобіювання власних національних інтересів.</p> <p>3. Військово-політичні блоки сучасності та їх ефективність у подоланні конфліктогенності сучасності.</p> <p>4. Інструменти «стримування» агресора у сучасному світі. Питання легітимності ООН.</p>
Разом за 6 семестр 32 години	

4.3. Завдання для самостійної роботи

Підготовка до відповідей на семінарському занятті – це активна робота студентів у пошуку та аналізі відповідного теоретичного та фактологічного матеріалу, що дозволяє потім брати участь у обговоренні всіх питань, що виносяться на семінар, підкріплення доповіді цитатами та посиланнями на літературу.

Участь у гри-реконструкції. Проводиться у 5-му семестрі на тему: «Мирне врегулювання з колишніми союзниками Німеччини в Європі».

Відомо, що першою великою і назрілою проблемою після війни, яка вимагала негайного вирішення, було підписання мирних договорів з колишніми європейськими союзниками Німеччини. Основні положення майбутніх мирних договорів були намічені ще на Ялтинській і Потсдамській конференціях. Однак уже у вересні – жовтні 1945 р. між державам переможницями виявилися серйозні суперечності, які поглиблювалися за умов формування двох курсів у міжнародній політиці. Питання мирного врегулювання з колишніми союзниками Німеччини вирішувалися на сесіях Ради Міністрів закордонних справ (РМЗС) (осінь 1945 – перша половина 1946 р.) і на Паризькій мирній конференції (29 липня – 16 жовтня 1946 р.). У процесі вироблення мирних статей виявилися серйозні розбіжності.

1. Студенти самі за власним бажанням обирають конференцію, що хочуть змоделювати, розподіляють ролі, обирають ведучого (наче спікера), журналістів і розроблюють тексти виступів, готують їх в письмовій формі та завантажують на Мудл.
2. Завдання студентів полягає у тому, щоб проаналізувати, охарактеризувати та проілюструвати позиції країн: США, Великої Британії, Франції, СРСР, Греції, КНР та союзників Німеччини: Італії, Болгарії, Румунії, Угорщини, Фінляндії (при знайденні інформації щодо участь інших країн, можна і їх участь презентувати) у формі реконструкції подій під час цих конференцій.
3. За участь у даній формі роботи студенти можуть отримати по 10 балів.

Аналітична робота (5 семестр) «Порівняльна характеристика досліджень наукових шкіл провідних держав світу щодо проблем міжнародних відносин і світової політики доби «холодної війни» (на прикладі певної події із запропонованого переліку)» – це чітко структурована письмова робота, яка має на меті здійснення компаративного аналізу публікацій 2-х наукових шкіл (2 держав) з обраної міжнародно-політичної події.

Вимоги до оформлення друкованого варіанту доповіді (можливість завантаження у систему Moodle-3):

1. Обсяг доповіді до 15 сторінок. Основного тексту не менше 12 сторінок.
2. Виконується на аркушах А4 (шрифт Times New Roman 14, інтервал 1,5, поля 2, 2, 2, 1; нумерація сторінок обов'язкова). Тематика міститься у програмі курсу (Перелік світових аналітичних центрів).
3. Складові елементи доповіді:
 - Вступ (має містити обґрунтування актуальності обраної міжнародно-політичної події) та коротку характеристику 2-х обраних наукових шкіл (2 держави)
 - Основна частина (аналіз 2-х публікацій з кожної наукової школи). Аналіз має містити автора та назву публікації, короткий виклад основного змісту публікації. Позиції щодо питання.

- Висновки (компаративний аналіз підходів двох шкіл до огляду події, чи є одна з позицій більш заангажованою з огляду на ідеологічний фактор держави, які моменти події були більш розкриті, чи не були розглянуті взагалі). Підсумувати, визначивши вагомість та ступінь актуальності обраної проблеми для наукової школи держав, що її розглядають. Чи має дослідження історичного аспекту проблеми важливий вплив на позиціонування та зовнішню політику держави у сучасних міжнародних відносинах.
- Список використаних джерел

Перелік подій

(студенти можуть запропонувати власні теми, узгоджуючи їх з викладачем для подальшого аналізу)

1. Об'єднання Німеччини
2. Карибська криза.
3. Деколонізація Африки, а саме акцент на 1960 р.
4. Підписання ОСО-1
5. Гельсінський процес та так звані «3 кошики» НБСЄ.

Перелік наукових шкіл (публікації науковців з яких держав можуть бути використані для проведення компаративного/критичного аналізу висвітлення обраної події)

1. США
2. СРСР (росія)
3. Франція
4. Німеччина
5. Велика Британія
6. Китай
7. Японія
8. Індія
9. Африканські держави.

Приклади тестування (5 семестр).

Варіант 1

1. Визначте основний геополітичний наслідок Другої світової війни:

- а) перехід світу від багатополлярності до біполлярності;
- б) зростання міжнародного авторитету СРСР;
- в) перетворення США на найсильнішу державу світу;
- г) початок руйнування світової колоніальної системи та активізація національно-визвольного руху.

2. Ядерна зброя в СРСР з'явилась у: а) 1947 р., б) 1948 р.; в) 1949 р.; г) 1950 р.

3. Головним питанням на Ялтинській конференції було:

- а) німецьке питання;
- б) створення нової моделі міжнародних відносин;
- в) польське питання;
- г) зобов'язання СРСР розпочати війну з Японією.

4. Визначте, які з перелічених територій після Другої світової війни здобув СРСР:

- а) Судетська область,
- б) територія, обмежена із заходу річками Одер-Нейссе;
- в) Сахалін;
- г) Курильські острови;
- д) Східна Пруссія;
- е) частина Східної Пруссії з містом Кенігсберг;
- ж) Мемель.

5. Після Другої світової війни США здійснювали політику:

- а) доктрини Монро,
- б) ізоляціонізму,
- в) інтервенціонізму,
- г) світового гегемонізму.

6. Американську доктрину «стримування комунізму» вперше сформулював:

- а) американський посол у Москві Дж. Кеннан,
- б) президент США Г. Трумен,
- в) відомий англійський політик У. Черчилль,
- г) американський дипломат Пол Нітце.

7. Першим актом «холодної війни» вважається:

- а) довга телеграма Кеннана, б) фултонська промова Черчилля, в) доктрина Трумена.

8. Початком політики розрядки вважається:

- а) мирне урегулювання Карибської кризи,
- б) договір про заборону ядерних випробувань 1963 р.,
- в) нова східна політика ФРН,
- г) концепція де Голля про єдину Європу «від Атлантики до Уралу».

9. Визначте нові принципи міжнародної політики, які були сформульовані у роки правління М. Хрущова:

- а) єдиним джерелом воєнної небезпеки залишається імперіалізм;
- б) реальна можливість запобігти новій війні,
- в) ленінський принцип мирного співіснування - генеральна лінія зовнішньої політики СРСР;
- г) мирне співіснування - специфічна форма класової боротьби між соціалізмом і капіталізмом, д) необхідність зміцнення світової соціалістичної системи, підтримка національно-визвольного руху колоніальних і залежних народів як «інтернаціонального обов'язку» КПРС і СРСР;
- е) відхід від уявлення США як найзапеклішого ворога СРСР.

10. Назвіть головний принцип «доктрини Брежнєва»:

- а) завдання згуртування соціалістичних країн, надання підтримки національно- визвольній боротьбі народів Азії, Африки і Латинської Америки;
- б) мирне співіснування країн з різними системами;
- в) «братерська допомога» і «соціалістичний інтернаціоналізм».

Контрольна робота передбачається як елемент проміжного контролю у 5 семестрі.

Варіант 1

1. Вкажіть та охарактеризуйте основні зусилля СРСР та США щодо досягнення «розрядки» у міжнародних відносинах. Вкажіть договори.
2. Чим саме був особливим другим етап деколонізації? (назвіть та охарактеризуйте три його тенденції).

Варіант 2

1. Формування практики неприєднання у міжнародних відносинах та ініціативи африканських держав у подоланні колоніалізму.
2. Чи вдалося у 1960-70-х роках досягти домовленостей щодо ядерного роззброєння? Якщо, так, то наведіть приклади угод.

Варіант 3

1. Особливості перебудови Британської імперії на першому етапі деколонізації (можна розглянути на прикладі однієї з колоній).
2. Що передбачали і чи були реалізовані ОСО-1 і ОСО-2? Обов'язково розшифруйте ці назви і вкажіть хто їх підписав.

Варіант 4

1. Назвіть та охарактеризуйте зовнішньополітичні концепції СРСР та США у 1960-70-ті рр. ХХ ст.
2. Що такого зробив В. Брандт і як це вплинуло на ситуацію у Європі?

Творча робота (6 семестр)– підготовка доповіді із обраної теми та її захист під час виступу на відповідних семінарах. Теми виступів:

1. Загальні данні Афганістану: географічне розташування, сусіди, народності, мова, державний устрій і державні діячі, основи економіки як фактори сучасного місця країни в міжнародних відносинах
2. Помірна вестернізація династії Надирів (1929-1973 рр.). «Демократичний експеримент» Мухаммеда Захір Шаха (1963-1973 рр.), наслідки «експерименту».
3. Причини «квітневої революції» 1978 р., її перебіг та наслідки.
4. Війна в Афганістані 1979-1989 рр. та роль у ній СРСР, її наслідки.
5. Війна в Афганістані 2001-2021 рр.
6. Актуальний стан Афганістану: політична, соціально-економічна та культурна площини (характеристика сучасного стану та наявні проблеми).
7. Місце Афганістану у сучасній системі міжнародних відносин.
8. Громадянська війна 1992-1996 рр.

9. Зовнішня політика Афганістану наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
10. Причини конфліктів між країнами Африки на початку ХХІ століття, види конфліктів.
12. Роль міжнародних організацій у вирішенні конфліктів в Африці: загальний аналіз (які організації і ефективність).
13. Місії ООН в 2000-х рр.: в Ефіопії та Еритреї (2000-2008 рр.) в Афганістані (з 2002 р.), у Східному Тиморі (2002-2005 рр.), в Ліберії (з 2003 р.): результативність та наслідки.
14. Місії ООН після 2010 рр.: в демократичній республіці Конго (з 2010 р.), в Республіці Південний Судан (з 2011 р.), в Лівії (з 2011 р.), в Сирії (квітень-серпень 2012 рр.): результативність, наслідки.
15. Громадянська війна в Центральноафриканській республіці (з 2012 р.)
16. Рух ісламізму в Магрибі (з 2002 р., Алжир, Туніс).
17. Конфлікт в штатах Південний Кордофан і Блакитний Ніл (Східна Африка, Судан) (з 2011 р.)
18. Конфлікт в Малі (з 2012 р.).
19. Громадянська війна в Південному Судані (Східна Африка) з 2013 р.
20. Війна в Дарфурі (з 2003 р.)
21. Громадянська війна в Лівії з 2011, розпад країни, війна з ісламістами у 2015 р.
22. Війна ісламістів Боко Харам (Західна Африка (Нігерія, Камерун, Нігер, Чад) з 2009 р.
23. Громадянська війна в Сомалі (війна з ісламістами Аль-Шабаб) Африка, Східна (Сомалі, Кенія) (з 1988 р.).

Вимоги: обсяг 7-8 сторінок, шрифт - Times New Roman, кегль – 14, інтервал – 1,5. Робота має включати вступ (в першу чергу актуальність та аналіз використаної літератури), виклад основного матеріалу, висновки, список літератури, + титульна сторінка. Можна не роздруковувати, обов'язково надіслати пошту викладачу в електронному варіанті. Захист вашої доповіді передбачає вільне володіння матеріалом.

Презентація на 10 слайдів, що містить основні тези та ілюструє, доповнює текст доповіді.

Захист ДО 10 хв.

Бліц-опитування – передбачається в якості проміжного контролю за темами і питаннями семінарів (теми 3-7) та лекцій (теми 1-5) у 6 семестрі. Такий вид контролю передбачає відповідь без підготовки на питання, які були вивчені раніше для закріплення пройденого матеріалу. Оцінюється в 10 балів

Приклади питань бліц-опитування

1. Між якими державами відбувся конфлікт щодо острова Доманський?
2. Чи перемогли США у В'єтнамській війні?
3. Як зараз називається Східний Пакистан?
4. Розшифруйте АСЕАН?
5. Хто був відомим диктатором, лідером Югославії у добу «холодної війни»?
6. Коли відбулася капітуляція Японії?
7. Перший очільник КПК
8. Відома жінка прем'єр-міністр Індії, яку вбили.
9. Коли відбувся Тонкінський інцидент?
10. У якому році утворилася КНР?
11. Чи підтримував Йосип Броз Тіто політику Йосипа Сталіна?
12. По якій паралелі було поділено Крейський півострів
13. Назвіть роки Корейської війни
14. Лідером якої держави був Енвер Ходжа?
15. Хто переміг у В'єтнамській війні?
16. Яку назву має пакистанська частина Кашміру?
17. Чи підписав СРСР Сан-Франциський мирний договір?
18. Хто такий Муждibur Рахман?
19. Коли відбулася операція «Буря в пустелі»?
20. Які держави мають суперечки щодо Тибету?

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Використання проектора, систем очно-дистанційного навчання (Zoom), системи MOODLE-3.

5. Підсумковий контроль

Перелік запитань до заліку (5 семестр)

1. Основні геополітичні наслідки Другої світової війни.
2. Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин та її особливості. Роль ядерного чинника.
3. Мирне врегулювання з колишніми союзниками Німеччини в Європі.
4. Дунайська конференція 1947 р.
5. Проблема Австрії в повоєнних міжнародних відносинах.
6. Японія після закінчення другої світової війни. Сан-Франциська мирна угода 1951 р.
7. Боротьба з німецького питання після Потсдамської конференції в 1945-1947 рр.
8. Створення двох німецьких держав – ФРН і НДР.
9. Німецька проблема у 1949-1955 рр. Вступ ФРН до НАТО.
10. Німецьке врегулювання в другій половині 50-х років. Берлінська криза 1958-1961 рр.
11. Феномен «холодної війни» в міжнародних відносинах. Передумови виникнення холодної війни.
12. Початок холодної війни. Концептуальні засади глобального протистояння держав. Закріплення впливу СРСР і США у світі та перші кризи холодної війни.
13. Перші кризи холодної війни. Перегляд концептуальних засад радянської та американської політики.
14. Світова колоніальна система після Другої світової війни. Міжнародно-політичні чинники процесу деколонізації.
15. Перша хвиля деколонізації.
16. Формування доктрини та практики нейтралізму та неприєднання. Бандунзька конференція країн Азії та Африки.
17. Характеристика другого етапу деколонізації.
18. Становлення руху афро-азіатської солідарності.
19. Третя хвиля деколонізації. Залежні та напівзалежні території наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. (причини та характеристика залежності, приклади).
20. Основні напрями діяльності Руху неприєднання у 1980-х – на початку 1990-х рр. ХХ ст..
21. Зміни в зовнішньополітичних концепціях СРСР і США у 1960-1970-х рр.
22. Карибська криза 1962 року.
23. Підходи Сходу і Заходу до розуміння розрядки.
24. Основні напрями радянсько-американської співпраці під час розрядки міжнародної напруженості. Договір про ПРО 1972 р.
25. Проблема контролю над стратегічними озброєннями у 1970-ті роки.
26. Договірні комплекси ОСО-1 та ОСО-2.
27. Відхід СРСР і США від політики розрядки.
28. Наростання кризових явищ в політиці, економіці та ідеології Радянського Союзу в першій половині 80-х рр. ХХ ст.
29. «Нове політичне мислення» в зовнішньополітичному курсі СРСР.
30. Радянська програма ядерного роззброєння. Відмова СРСР від доктрини Брежнєва та її наслідки.
31. Радянська концепція спільного європейського дому.
32. «Нова східна політика» ФРН. Курс Франції на розрядку та співробітництво «від Атлантики до Уралу».
33. Проблеми європейської безпеки в діяльності ОВД і НАТО.
34. Підготовка Наради з безпеки і співробітництва в Європі. Перший, другий та третій етап Наради. Ухвалення Заключного Акта НБСЄ.
35. Проведення Белградської зустрічі представників країн-учасниць НБСЄ.

36. Проблема скорочення звичайних озброєнь у Центральній Європі.
37. Особливості радянсько-американських відносин та причини їх загострення у 1980-ті рр.
38. Радянсько-американські переговори щодо стратегічних та космічних озброєнь: саміти у Женеві (листопад 1985 р.) та Рейк'явіку (11-12 жовтня 1986 р.)
39. Проблема ракет середньої дальності в Європі. Договір про ліквідацію ракет середньої та меншої дальності.
40. Переговори щодо заборони ядерних випробувань. Переговори із заборони хімічної зброї.
41. Договір про звичайні збройні сили у Європі та Договір СНО-1.
42. Гельсінський процес на рубежі 70-80-х рр. XX ст. Мадридська зустріч країн-учасниць НБСЄ.
43. Стокгольмська конференція про заходи зі зміцнення довіри і безпеки та роззброєння в Європі.
44. Віденська зустріч країн-учасниць НБСЄ. Переговори у Відні про звичайні збройні сили в Європі.
45. Паризька нарада країн-учасниць НБСЄ. Паризька хартія для нової Європи.
46. Визрівання передумов об'єднання Німеччини (70-80-ті роки).
47. Внутрішнє становище в НДР напередодні об'єднання.
48. Позиція держав антигітлерівської коаліції щодо об'єднання Німеччини.
49. Переговори М. Горбачова і Г. Коля.
50. Договір «два плюс чотири» й остаточне розв'язання німецької проблеми.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність – 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
/ СЗ «Міжнародні відносини» Семестр - 5

Навчальна дисципліна «Міжнародні відносини та світова політика»

ЗАЛІКОВИЙ БІЛЕТ № 0

1. Основні геополітичні наслідки Другої світової війни.
2. Договірні комплекси ОСО-1 та ОСО-2.

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

Протокол № ___ від «__» _____ 2025 року

Завідувач кафедри _____ **О.В. Шевчук**

Екзаменатор _____ **І.В. Тихоненко**

Відповідь на питання оцінюється по 15 балів

Питання до іспиту (6 семестр)

1. Створення та засади діяльності Ради економічної взаємодопомоги й Організації Варшавського Договору: здобутки і прорахунки діяльності та ліквідація
2. Радянсько-югославський конфлікт. Нормалізація радянсько-югославських відносин.
3. Події 1956 року в Угорщині. Операція «Вихор».
4. Особливості зовнішньополітичного курсу Албанії та Румунії (1945-1991 рр.)
5. «Празька весна» 1968 року. Доктрина Брежнєва.
6. Засади миротворчої та превентивної дипломатії. Перші миротворчі операції ООН. Операція ООН у Конго.
7. Операції ООН з підтримання миру (70-90-ті рр.).
8. Діяльність ООН у галузі роззброєння.
9. Діяльність ООН в галузі прав людини. Стратегія ООН у сфері економічного та соціального розвитку.
10. Федералістський рух в Західній Європі. Створення Ради Європи.
11. «План Шумана». Утворення ЄОВС.
12. Посилення інтеграційних процесів у Західній Європі. Утворення ЄЕС і ЄАВТ.
13. Особливості європейської інтеграції у 60-і роки. План П'єра Вернера щодо доповнення спільного ринку спільною господарською й валютною політикою.
14. Розвиток ЄЕС у 70-і роки.
15. Проблеми реформування ЄЕС у 80-і роки.
16. Єдиний Європейський акт. Маастрихтський договір і утворення Європейського Союзу.
17. Східна Азія після Другої світової війни.
18. Утворення КНР і виникнення проблеми Тайваню.
19. Тайванська криза 1958 р.
20. Міжнародне становище Тайваню в контексті нормалізації відносин між КНР і США. Сучасний стан Тайванської проблеми.
21. Корейська війна 1950-1953 рр. та закріплення конфронтації в регіоні.
22. Радянсько-японські відносини. Проблема Курильських островів.
23. Загострення радянсько-китайських протиріч.
24. Нормалізація відносин КНР та США.
25. Ліванська проблема у міжнародних відносинах: «доба холодної війни» - сучасність.
26. Ірано-іракський конфлікт;
27. Анексія Іраком Кувейту.
28. Іракське питання у постбіполярну добу МВ.
29. Утворення держави Ізраїль. Перша арабо-ізраїльська війна.
30. Суецька криза.
31. «Шестиденна війна» 1967 р. та «Війна Судного дня» 1973 р.
32. Питання арабо-ізраїльського врегулювання у другій половині 70-х – на початку 90-х рр. ХХ ст.
33. Китайсько-індійський збройний конфлікт 1962 р. та його вплив на міжнародні відносини в Південній Азії.
34. Індійсько-пакистанські відносини. Кашмірська проблема.
35. Бангладешська криза.
36. Помірна вестернізація династії Надирів (1929-1973 рр.). «Демократичний експеримент» Мухаммеда Захір Шаха (1963-1973 рр.), наслідки «експерименту».
37. Причини «квітневої революції» 1978 р., її перебіг та наслідки.
38. Війна в Афганістані 1979-1989 рр. та роль у ній СРСР, її наслідки.

39. Громадянська війна в Афганістані 1992-1996 рр.
40. Війна в Афганістані 2001-2014 рр.
41. Захоплення влади талібами у 2021 р.: внутрішньополітичний та зовнішньополітичний виміри.
42. Іран у міжнародних відносинах після Другої світової війни (1945-1950-ті рр.)
43. Зовнішня політика Ірану за правління шаха Мохаммада Рези Пахлаві
44. Особливості «Білої революції» в Ірані.
45. Ісламська революція в Ірані 1979 р.
46. Відносини Ісламської республіки Іран зі США 1979-сучасність.
47. Женевські угоди 1954 року щодо Індокитаю і зрив їхнього виконання.
48. Міжнародні відносини Індонезії за правління А. Сукарно.
49. В'єтнамська війна 1964-1973 рр. та її міжнародно-політичні наслідки.
50. Зовнішня політика Соціалістичної Республіки В'єтнам і камбоджійська проблема.
51. Створення АСЕАН і формування регіональної системи безпеки.
52. Концептуальні засади зовнішньої політики Африки.
53. Економічне співробітництво та інтеграція держав Африки.
54. Конфліктогенність африканського континенту у добу «холодної війни» та прояв суперництва СРСР-Захід у Африці: Бельгійське Конго, громадянська війна в Нігерії
55. Конфліктогенність на Африканському континенті 1945-1990-ті рр.: конфлікти Сомалі із сусідніми державами, Уганда та її відносини з Танзанією, громадянська війна в Чад.
56. Політичні режими у Латинській Америці у післявоєнний період.
57. Кубинська революція.
58. Особливості зовнішньої політики країн Латинської Америки у другій половині ХХ ст. Популістські режими.
59. Кубинська революція. Становлення та розвиток міжамериканської системи.
60. Основні етапи політики США в Латинській Америці.
61. Контадорський процес. Інтеграція в Латинській Америці.
62. Загальноєвропейський процес. НБСЄ: основні етапи та специфіка.
63. Зміна внутрішньої сутності та інституалізація Гельсінського процесу в 90-ті роки.
64. Зміни у зовнішній політиці СРСР в період горбачовської «перебудови».
65. Дезінтеграція «соціалістичного табору». Розпуск ОВД і РЕВ.
66. Договір про звичайні збройні сили в Європі (ДЗЗСС) від 19 листопада 1990 р.
67. Договір 1987 р. про ліквідацію РСМД.
68. Внутрішні причини і зовнішні чинники розпаду СРСР.
69. Біловезькі угоди і утворення СНД..
70. Конфлікти на теренах СНД.
71. Трансформація та розширення НАТО. Реакція рф на розширення НАТО на Схід.
72. Передумови поглиблення процесу роззброєння. Підписання та реалізація Договорів СНО-1, СНО-2, СНО-3.
73. Договір «Відкрите небо» у зміцненні безпеки в Європі.
74. ПРО США у Східній Європі. Празький договір 2010 р.
75. Ситуація в Югославії в 90-х рр.: утворення нових держав.
76. Косівська проблема у міжнародних відносинах.
77. Операція НАТО в Афганістані.
78. Війна в Іраку.
79. Ядерна програма Ірану та її місце в міжнародних та регіональних відносинах.
80. Сепаратизм у Європі: сучасний стан та шляхи подолання.
81. Палестинська проблема на сучасному етапі.

82. Корейська ядерна проблема у ХХІ ст.
83. Миротворчі місії ООН в Африці як інструмент подолання конфліктогенності.
84. Війна Росії проти України та нові параметри міжнародної безпеки і майбутнього світового порядку.

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність – 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
/ С3 «Міжнародні відносини» Семестр - 6

Навчальна дисципліна «Міжнародні відносини та світова політика»

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 0

1. Створення та засади діяльності Ради економічної взаємодопомоги й Організації Варшавського Договору: здобутки і прорахунки діяльності та ліквідація
2. Утворення держави Ізраїль. Перша арабо-ізраїльська війна.
3. Політичні режими у Латинській Америці у післявоєнний період.

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики

Протокол №__ від «__» _____ 2025 року

Завідувач кафедри _____ **О.В. Шевчук**

Екзаменатор _____ **І.В. Тихоненко**

Відповідь на питання №1 і 2 оцінюється по 13 балів, а питання № 3 – 14 балів.

6. Критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Графік контрольних заходів та рейтингова шкала оцінювання (5 семестр)

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Усні відповіді на семінарських заняттях (по 5 балів за семінар $5*5=25$)	25
2	Контрольна робота	12
3	Виконання тестових завдань (по 1 балу за вірну відповідь $1*11=11$)	11
4	Написання аналітичної роботи	12
5	Участь у грі-реконструкції	10
6	Залік	30
	Всього	100

Графік контрольних заходів та рейтингова шкала оцінювання (6 семестр)

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Усні відповіді на семінарських заняттях (по 3 бали за семінар $3*10=30$)	30
2	Виконання тестових завдань (по 1 балу за вірну відповідь $1*10=10$)	10
3	Бліц-опитування	10
4	Творча робота (доповідь з презентацією)	10 (за умови завантаження в MOODLE – без захисту 5 балів)
5	Іспит	40
	Всього	100

1. Відповідь на семінарі оцінюється за 5-бальною шкалою (5 семестр) і 3-бальною (6 семестр)
2. Допуск до заліку – від 30 балів, а до іспиту – від 20 балів.

Курс «Міжнародні відносини та світова політика» включає в себе лекції, семінарські заняття, систему контролю та обліку знань. У 5 семестрі передбачається такі види роботи: відповіді на семінарських заняттях, участь у грі-реконструкції, написання аналітичної роботи, контрольної роботи, підсумкового тестування. У 6 семестрі передбачаються наступні види

робіт: відповіді на семінарських заняттях, тестування, білц-опитування, доповідь з презентацією. Відповідно – складання заліку та іспиту. Також передбачається написання студентами курсової роботи з фахової дисципліни «Міжнародні відносини та світова політика».

Залік та іспит є підсумковою формою контролю знань студентів і проводиться в усній формі. Робота студентів оцінюється за підсумками виконання основних видів завдань. Якщо студент не відвідував курс лекцій, семінарські заняття і не виконав контрольні заходи, а, отже, не набрав необхідної кількості балів, то він, за рішенням кафедри, не допускається до складання заліку та іспиту.

Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів здійснюється з урахуванням індивідуальних особливостей студентів і передбачає диференційований підхід в його організації.

Критерії оцінки усної відповіді студента на семінарському занятті

(5 семестр)

Оцінка 5 балів ставиться у випадку:

- студент вільно володіє, визначеними програмою, знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу; ()
- відповідь чітка і завершена;
- мова добра.

Оцінка 4 бали ставиться у відповідності з попередніми вимогами, але:

- студент має незначні ускладнення при використанні визначених програмою знань і умінь;
- при доборі фактів припускається незначних помилок;
- власне ставлення студентом висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності;
- мова добра.

Оцінка 3-2 бали ставиться в такому випадку:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;
- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;
- аргументація слабка;

- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;
- мова спрощена.

Оцінка 0-1 бали ставиться в разі незнання більшої частини матеріалу, відсутності будь-якої логіки викладу, а саме:

- студент не володіє необхідними для здійснення завдання уміннями;
- головного фактичного матеріалу не знає.

Критерії оцінки усної відповіді студента на семінарському занятті

(6 семестр):

Оцінка 3 балів ставиться у випадку:

- студент вільно володіє, визначеними програмою, знаннями й уміннями;
- правильно і в достатній кількості добирає необхідні для відповіді факти;
- висловлює власне ставлення до навчального матеріалу;
- відповідь чітка і завершена;
- мова добра.

Оцінка 2 бали ставиться у відповідності з попередніми вимогами, але:

- студент має незначні ускладнення при використанні визначених програмою знань і умінь;
- при доборі фактів припускається незначних помилок;
- власне ставлення студентом висловлюється, але в аргументації зустрічаються окремі неточності;
- мова добра.

Оцінка 1 бал ставиться в такому випадку:

- студент користується лише окремими знаннями й уміннями;
- порушує логіку викладу;
- відповідь недостатньо самостійна;
- аргументація слабка;
- є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу та висновках;
- мова спрощена.

Критерії оцінювання аналітичної роботи за умови лише завантаження у Moodle-3

Оцінка	Критерії
12 балів	<ul style="list-style-type: none"> - дотримано вимоги до оформлення - наявні усі складові елементи, описано по 2 публікації з 2 наукових шкіл - ґрунтовний висновок, що демонструє проведений компаративний аналіз
10-6 балів	<ul style="list-style-type: none"> - недостатньо дотримано вимоги до оформлення - відсутні деякі складові елементи (недостатня кількість проаналізованих публікацій, або недостатній рівень ґрунтовності аналізу) - відсутній висновок
5-0 балів	<ul style="list-style-type: none"> - недотримані вимоги до оформлення - відсутні деякі складові елементи (відсутній блок новин, недостатньо описано рівень інформаційного наповнення сайту) - відсутній висновок.

Критерії оцінювання контрольної роботи (5 семестр)

Оцінка	Критерії
12 балів	<ul style="list-style-type: none"> - виконані усі питання варіанту (1 питання – 6 балів) - розкрито основні елементи питання
Від 11 до 6 балів	<ul style="list-style-type: none"> - виконані усі питання варіанту (1 питання – 6 балів), проте є певні неточності у викладі матеріалу;
До 6 балів	<p>УМОВА 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виконані усі питання варіанту (1 питання – 6 балів), проте наявні значні порушення у викладення матеріалу у обох питаннях - УМОВА 2: - відсутня відповідь на 1 питання (1 питання – 6 балів) проте 1 питання розкрито повністю

Критерії оцінювання участі у грі-реконструкції (5 семестр)

Критерії оцінювання:

10-9 балів – гарно висвітлена позиція країни, що представляє студент, вільне володіння матеріалом, всі фактологічні данні названі, дано відповіді на питання журналістів рольової

гри під час брифінгу. Роль самого журналіста виконана влучно – точні питання, які підходять ситуації, тональність і мова відповідають епосі.

7-8 балів – позиція країни є зрозумілою, оголошені данні є точними, але їх недостатньо, студент суттєво спирався на конспект. Журналіст задав замало питань або одне із них не зовсім відповідає події.

5-6 балів – позиція країни зрозуміла і логічна, але мало спирається на факти і аргументи. Доповідач більше спирався на конспект, ніж говорив сам. Журналіст задав всього 1-2 питання, або 2 з усіх питань були помилковими.

3-4 – позиція представленої країни є мало зрозумілою, невпевненою. Студент майже все прочитав з конспекту. Журналіст задав всього одне вдале питання.

1-2 бали – позиція країни є слабкою, виступ був повністю прочитаний, а журналіст задав всього одне питання.

Критерії оцінювання творчої роботи (6 семестр)

(захист)

Критерії оцінювання

10-9 балів - тема розкрита, обсяг дотриманий, час для захисту не перебільшено, актуальність та аналіз стану наукової розробки теми у вступі здійснено і він відповідає дійсності, представлено реальний список літератури.

9-7 балів - тема розкрита, обсяг дотриманий частково (більше на 1-2 сторінку або менше на 1 сторінку), час для захисту не перебільшено, актуальність та аналіз стану наукової розробки теми у вступі здійснено і він відповідає дійсності, представлено реальний список літератури.

6-5 балів - тема розкрита частково, обсяг не дотриманий (більше на 3-4 сторінку або менше на 2 сторінки), час для захисту також не дотримано, актуальність та аналіз стану наукової розробки теми у вступі здійснено частково (відсутнє або перше або друге), представлений список літератури не відповідає темі.

4-3 бали - тема розкрита частково, обсяг не дотриманий (більше на 3-4 сторінку або менше на 2 сторінки), час для захисту не витримано, актуальність та аналіз стану наукової розробки теми у вступі здійснено частково (відсутнє або перше або друге), представлений список літератури не відповідає темі.

Критерії оцінювання підсумкового тестування (5 семестр)

11 питань на 11 балів. Відповідь на 1 питання оцінюється в 1 бал.

Критерії оцінювання підсумкового тестування (6 семестр)

10 питань на 10 балів. Відповідь на 1 питання оцінюється в 1 бал.

Критерії оцінювання бліц-опитування (6 семестр)

10 питань на 10 балів. Відповідь на 1 питання оцінюється в 1 бал.

Критерії оцінки усної відповіді студента, відповіді на заліку:

1. Оцінка «5» (відмінно), на заліку 20-30 балів за відповідь на питання залікового білету за умови, що студент має 70 балів за роботу у семестрі/триместрі, ставиться у тому разі, коли:

а) відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується у просторі та часі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, визначає закономірності визначення та реалізації зовнішньополітичного курсу держав;

б) студент має навички користування законодавчими документами, що регламентують актуальні проблеми міжнародних відносин та зовнішню політику держав, картами, схемами, довідниками; статистичний матеріал може втілити в схемах, діаграмах, графіках, вміє складати порівняльні таблиці;

в) відповідь дає грамотною українською літературною мовою, без русизмів, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу та 2-3 помилки мовно-стилістичного характеру.

2. Оцінка «4» (добре), на заліку 10-20 балів за відповідь на питання екзаменаційного білету за умови, що студент має 65-70 балів за роботу у семестрі/триместрі ставиться у тому разі, коли:

а) відповідь правильна, послідовна, логічна, але студент допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, орієнтується у просторі і часі, допускаючи при цьому 1-2 помилки, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, визначає основні закономірності визначення та реалізації зовнішньополітичного курсу держав, у деяких випадках нечітко формулюючи їх;

б) студент має навички користування законодавчими документами, що регламентують міжнародні відносини та зовнішню політику держав, картами та іншими наочними посібниками, складає графіки, схеми, діаграми, таблиці, допускаючи при цьому незначні помилки;

в) відповідь дає у цілому грамотною українською літературною мовою, але допускає русизми, стилістичні, орфографічні та пунктуаційні помилки (не більше 5-6).

3. Оцінка «3» (задовільно), на заліку до 10 балів за відповідь на питання залікового білету за умови, що студент має 50 балів і більше за роботу у семестрі/триместрі ставиться у тому разі, коли:

а) студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не досить впевнено орієнтується у просторі і часі, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу зовнішньополітичного курсу держав, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

б) слабо орієнтується у концептуальній основі та актуальних проблемах міжнародних відносин та зовнішньої політики держав, допускає помилки при складанні таблиць, графіків, схем, діаграм;

в) при викладі українською мовою допускає помилки, русизми, що свідчить про недостатню його мовну культуру.

4. Оцінка «2» (незадовільно) ставиться в тому разі, коли:

а) студент виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу, не орієнтується у просторі і часі, не вміє визначити причинно-наслідкові зв'язки, сформулювати основні напрямки зовнішньополітичного курсу держави;

б) не орієнтується у проблематиці міжнародних відносин, не може побудувати графік, схему, діаграму;

в) відповідь безграмотна з точки зору української мови;

г) студент відмовляється відповідати на поставлені питання.

Критерії оцінки усної відповіді студента, відповіді на іспиті:

2. Оцінка «5» (відмінно), на заліку 30-40 балів за відповідь на питання іспитового білету за умови, що студент має 60 балів за роботу у семестрі/триместрі, ставиться у тому разі, коли:

а) відповідь правильна, повна, послідовна, логічна; студент впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, чітко орієнтується у просторі та часі, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, визначає закономірності визначення та реалізації зовнішньополітичного курсу держав;

б) студент має навички користування законодавчими документами, що регламентують актуальні проблеми міжнародних відносин та зовнішню політику держав, картами, схемами, довідниками; статистичний матеріал може втілити в схемах, діаграмах, графіках, вміє складати порівняльні таблиці;

в) відповідь дає грамотною українською літературною мовою, без русизмів, допускаючи при цьому 1-2 незначні помилки з фактичного матеріалу та 2-3 помилки мовно-стилістичного характеру.

3. Оцінка «4» (добре), на іспиті 20-25 балів за відповідь на питання екзаменаційного білету за умови, що студент має 55-60 балів за роботу у семестрі/триместрі ставиться у тому разі, коли:

а) відповідь правильна, послідовна, логічна, але студент допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань, орієнтується у просторі і часі, допускаючи при цьому 1-2 помилки, аналізує причинно-наслідкові зв'язки, визначає основні закономірності визначення та реалізації зовнішньополітичного курсу держав, у деяких випадках нечітко формулюючи їх;

б) студент має навички користування законодавчими документами, що регламентують міжнародні відносини та зовнішню політику держав, картами та іншими наочними посібниками, складає графіки, схеми, діаграми, таблиці, допускаючи при цьому незначні помилки;

в) відповідь дає у цілому грамотною українською літературною мовою, але допускає русизми, стилістичні, орфографічні та пунктуаційні помилки (не більше 5-6).

4. Оцінка «3» (задовільно), на іспиті до 15 балів за відповідь на питання залікового білету за умови, що студент має 50 балів і більше за роботу у семестрі/триместрі ставиться у тому разі, коли:

а) студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не досить впевнено орієнтується у просторі і часі, не завжди вміє інтегровано застосовувати набуті знання для аналізу зовнішньополітичного курсу держав, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

б) слабо орієнтується у концептуальній основі та актуальних проблемах міжнародних відносин та зовнішньої політики держав, допускає помилки при складанні таблиць, графіків, схем, діаграм;

в) при викладі українською мовою допускає помилки, русизми, що свідчить про недостатню його мовну культуру.

5. Оцінка «2» (незадовільно) ставиться в тому разі, коли:

а) студент виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу, не орієнтується у просторі і часі, не вміє визначити причинно-наслідкові зв'язки, сформулювати основні напрямки зовнішньополітичного курсу держави;

б) не орієнтується у проблематиці міжнародних відносин, не може побудувати графік, схему, діаграму;

в) відповідь безграмотна з точки зору української мови;

г) студент відмовляється відповідати на поставлені питання.

Відповідність підсумкових семестрових рейтингових оцінок у балах оцінкам за національною шкалою та шкалою ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

7.Рекомендовані джерела інформації

Основні джерела

- Міжнародні відносини та світова політика: навч. посіб. / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 200 с. URL: <https://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/25295/1/2020-Kuzy%20O%20M%2c%20Kortkov%20D%20S%2c%20Mihajlichenko%20D%20Yu%20t%20a%20in.pdf>
- Висоцький О.Ю., Ставченко С.В. Африканістика: курс лекцій. Дніпро: Інновація, 2024. 300 с.
- Коппель О.А., Пархомчук О.С. Міжнародні системи. Світова політика: Навчальний посібник. Київ: ФАДА, ЛТД, 2001. 224 с.
- Козицький А. М. Новітня історія Азії та Африки. Львів : Афіша, 2005. 430 с.
- Міжнародні відносини та світова політика: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Ю. Крушинський та ін.; за ред. В. А. Манжоли; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ: Київський університет, 2010. 863 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk804244.pdf>
- Конфронтація та співробітництво в міжнародних відносинах: теорія і практика: збірник наукових праць / За заг. ред. канд. іст. наук, доц. С.В. Толстова. Київ: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2023. 211 с. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/5118/1/Толстов%20С.В.%2С%20Фесенко%20М.В.%20Динаміка%20конфліктної%20взаємодії%20у%20відносинах%20США%20з%20СРСР%20та%20Росією%20%28порівняльний%20аналіз%29.pdf>
- Міжнародні відносини та світова політика: нові тренди переосмислення минулого: Збірник наукових праць. Запоріжжя. ЗНУ, 2024. 232 с. URL: <https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/19369/3/ZNU2024.pdf>
- Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підруч. / Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін. Київ : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с.
- Індія: давнина і сучасність: збірник наукових праць. Вип. III / від. наук. ред. О.І. Лукаш; НАН України, ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», Всеукраїнська асоціація індологів. К., 2025. 286 с. URL: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/novi-vydannia-institutu/india-davnina-i-suchasnist-zbirnyk-naukovykh-prats-vyp-iii-vid-nauk-red-oi-lukash-nan-ukrainy-du-institut-vsesvitnoi-istorii-nan-ukrainy-vseukrainska-asotsiatsiia-indolohiv-k-2025-286-s.html>
- Мартиненко А.К., Мартиненко Б.А. Міжнародні відносини 1945-1975 рр.: Навчальний посібник. Київ: Ліра-К, 2007. 366 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/2260756/>
- Міжнародні відносини і зовнішня політика (1945 – 70-і рр.) / Манжола В.А., Білоусов М.М., Гайдуков Л.Ф.). Київ: Либідь, 1999. URL: <https://www.twirpx.com/file/1095133/>
- Міжнародні відносини та світова політика, 1945-1980: навч. посіб. для студ. гуманіт. спец. вищ. навч. закл. / В. Ю. Крушинський, В. А. Манжола. Київ: Либідь, 2007. 191 с.
- "Холодна війна" та її виміри (1946-1991 рр.): монографія / Ю. Г. Бадах. Київський національний торговельно-економічний ун-т. Київ., 2009. 457 с.
- "Холодна війна" (1946-1991 рр.). Документи і матеріали: навч. посіб. для студ. вищ. навч. заклад. / Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького ; [упоряд. О. І. Овчаренко]. Черкаси: ЧНУ ім. Богдана Хмельницького, 2013. 535 с.
- Потехін О., Клименко Ю. Геополітика проти безпеки: союзницьке стримування агресії в Європі ХХ – початку ХХІ ст. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2023. 552 с.

Додаткові джерела

- Двохполюсність світу і "холодна війна" (1946-1991 рр.): навч.-метод. посіб. до спецкурсу для студ. наук.-навч. ін-ту історії та філос. (напрям підготов. "Історія") / Овчаренко О. І. ; Черкас. нац. ун-т ім. Богдана Хмельницького. Черкаси : ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2013. 171 с.
- Близький Схід: міжнародна безпека, регіональні відносини та перспективи для України: монографія / О. С. Власюк; відп. ред. Б. О. Парахонський ; Рада нац. безпеки і оборони України, Нац. ін-т проблем міжнар. безпеки. Київ: Фоліант, 2008. 589 с.
- Бжезінський З. Вибір: світове панування чи світове лідерство. 2006. 203 с. <http://www.twirpx.com/file/859798/>
- Мадіссон В.В., Шахов В.А. Політологія міжнародних відносин. Київ: Либідь, 1997. 173 с.
- Історичні витоки та трансформаційні процеси доби «холодної війни» в Європі (1947-1975 рр.): монографія. [Електронне видання] / За редакцією кандидата історичних наук, доцента С.В. Толстова. Київ : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2023. 347 с. URL: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/novi-vydannia-institutu/istorychni-vytoky-ta-transformatsiini-protsezy-doby-kholodnoi-viiny-v-yevropi-19471975-rr-monohrafiia-elektronne-vydannia-za-redaktsiieiu-kandydata-istorychnykh-nauk-dotsenta-sv-tolstova-kyiv-du-institut-vsesvitnoi-istorii-nan-ukrainy-2023.html>
- Російська імперська державність: сучасні міжнародні виміри: аналітичний альманах. Частина I / за заг. ред. д.і.н., проф., члена-кореспондента НАН України Кудряченка А.І.; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2023. 332 с. URL: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/novi-vydannia-institutu/rosiiska-imperska-derzhavnist-suchasni-mizhnarodni-vymiry-analitychnyi-almanakh-chastyna-i-za-zah-red-din-prof-chlenakorespondenta-nan-ukrainy-kudriachenka-ai-du-institut-vsesvitnoi-istorii-nan-ukrainy-kyiv.html>
- Досвід Ради співробітництва арабських держав Перської затоки у процесах історичного поступу Близькосхідного регіону: збірник наукових праць. За заг. ред. канд. іст. наук., доц. В. О. Шведа. Київ: Державна установа «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2022. 160 с. URL: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/novi-vydannia-institutu/dosvid-rady-spivrobitnytstva-arabskykh-derzhav-perskoi-zatoky-u-protsesakh-istorychnoho-postupublyzkoskhidnoho-rehionu-zbirnyk-naukovykh-prats-za-zah-red-kand-ist-nauk-dots-v-o-shveda-kyiv-2022-160-s.html>
- Тоталітарний спадок пострадянських країн як виклик демократизації суспільств: збірник наукових праць / за заг. ред. д.і.н., проф., чл.-кор. НАН України Кудряченка А.І. Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2022. 140 с. URL: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/novi-vydannia-institutu/totalitarnyi-spadok-postradianskykh-krain-iak-vyklyk-demokratyzatsii-suspilstv-zbirnyk-naukovykh-prats-za-zah-red-din-prof-chlkor-nan-ukrainy-kudriachenka-ai-kyiv-du-institut-vsesvitnoi-istorii-nan-ukrainy-2022-140-s.html>
- Китай в період реформ і відкритості : збірник наукових праць / За заг. ред. Н. Д. Городньої; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», Інститут Конфуція Київського національного лінгвістичного університету. Київ: 2021. 288 с. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=Npchdui_2012_207_195_11
- Історичні основи зовнішньополітичного курсу пострадянських країн: монографія / за редакцією кандидата історичних наук, доцента А.Г. Бульвінського; передмова доктора історичних наук, професора, член-кореспондента НАН України А.І. Кудряченка; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ : ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН

- України», 2023. 464 с. URL: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/novi-vydannia-institutu/istorychni-osnovy-zovnishnopolitychnoho-kursu-postradianskykh-krain-monohrafiia-za-redaktsiieiu-kandydata-istorychnykh-nauk-dotsenta-ah-bulvinskoho.html>
- Інтеграційні процеси в Азії та Африці як складова світового історичного розвитку (кінець XX – початок XXI століття) : монографія / за заг. ред. В.О. Шведа, пер. англ. Припик Є.О., Кравченко М.В. Київ: ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України», 2022. 285 с. URL: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/novi-vydannia-institutu/intehratsiini-protsezy-v-azii-ta-afrytsi-iak-skladova-svitovoho-istorychnoho-rozvytku-kinets-khkh-pochatok-khkh-stolittia-monohrafiia-za-zah-red-vo-shveda-per-anhl-prypik-yeo-kravchenko-mv-kyiv-du-institut-vsesvitnoi-istorii-nan-ukrainy.html>
 - Проблеми зовнішньої політики та міжнародних відносин: Тези наукових конференцій відділу трансатлантичних досліджень / За заг. ред. канд. іст. наук, доц. С.В. Толстова; ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». К.: 2021. 228 с. URL: <https://ivinas.gov.ua/publikatsiji/novi-vydannia-institutu/problemy-zovnishnoi-polityky-ta-mizhnarodnykh-vidnosyn-tezy-naukovykh-konferentsii-viddil-transatlantychnykh-doslidzhen-za-zah-red-kand-ist-nauk-dots-sv-tolstova-du-institut-vsesvitnoi-istorii-nan-ukrainy-k-2021-228-c.html>
 - Бодрук О. Європейські прагнення та американські можливості. Вплив взаємовідносин США та їх європейських партнерів на подальшу долю НАТО // Політика і час. 2004. № 3. С. 69-76.; № 4. С. 12-20.
 - Бондаренко Д., Романенко Д. Сучасне геополітичне значення НАТО: розширення чи розпад? // Персонал. Київ, 2006. №9. С.35-40
 - Галака С.П. Проблема нерозповсюдження ядерної зброї у міжнародних відносинах: Монографія. Київ: КПЦ Київ.унів., 2002. 278 с.
 - Грінченко О.О. Проблема трансформації ролі та місця ООН у регулюванні безпекових проблем сучасності. //Актуальні проблеми міжнародних відносин. Випуск 96 (Частина II), 2011. С. 25-32. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/download/781/737>
 - Коппель О.А Конфлікт шести десятиліть. // Віче. 2009. №4. С. 45-49. URL: <http://journals.iir.kiev.ua/index.php/apmv/article/viewFile/519/482>
 - Коппель О. А., Пархомчук , О. С.. Вплив реконфігурації близькосхідної підсистеми на міжнародні відносини (безпековий аспект). Східний світ. 2024 №1 (122). С. 119-131.
 - Кравченко С.О. Міжнародні організації як субекти глобального управління. // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. Том 28 (67) № 1 2017. http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/2017/1_2017/4.pdf
 - Палінчак М.М. Дроздовський Я.П.Палінчак В.М. Світові міграційні процеси (загальна характеристика). //Науковий вісник Херсонського державного університету. Випуск 12. Частина 1. 2015. С.38-44. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/09.pdf
 - Покляцька В. В. Трансформація радянсько-американських відносин на завершальному етапі холодної війни (1985-1991 рр.) // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2014. вип. 41. С. 161-165.
 - Сінкевич Є.Г., Попова С.М. Курдська проблема на рубежі XX-XXI століть. // Історичний архів. Випуск 4. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/72019/18-S%D1%96nkevich.pdf?sequence=1>
 - Шергін С. Переборюючи протиріччя. Азійсько-тихоокеанська дилема: асиметрична інтеграція та регіональна безпека // Політика і час. 2004. №7-8.
 - Дудка Р.А. Ісламська республіка Іран в сучасній системі міжнародних відносин // Література та культура Полісся. 2020. № 99. Серія "Історичні науки" № 13. С. 144-152.
 - Котляр О., Бевзюк Є. Гельсінські угоди: урок загальноєвропейського процесу // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки: міжвід. зб. наук. пр. 2022. Вип. 31. С. 301-321.

- Сухушина О. Сербсько-албанське протистояння в Косово: історія і останні спалахи затухаючого конфлікту // Grail of Science. 2022. № 22. С. 316–319. URL: <https://archive.journal-grail.science/index.php/2710-3056/article/view/738/755>
- Сімоненко О.О. Історико-політичний аспект генезису спеціальних служб Ісламської Республіки Іран // Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 8. С. 500-505. URL: http://lsej.org.ua/8_2023/117.pdf
- Пилипенко В. Вплив революції в Ірані 1979 р. на «іранську» політику США // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». 2014. № 22. С. 311-323.
- Захарчук А. С. Сучасний погляд на проблему створення й розпаду СРСР // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Право / голов. ред. Ю.М. Бисага. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2015. Т.1. Вип. 31. С. 142-143.
- Панасюк В.А. Українофобство Москви в добу СРСР та епоху Б. Єльцина // ПОЛІТИКУС. 2024. № 1. С. 77-81
- Богданова Т. Є., Тихоненко І.В. Кашмірська проблема контексті безпекової політики Пакистану // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Серія. Історія. 2012. Т. 207, Вип. 195. С. 49-52.
- Montgomery H. The Kurds in Syria: an existence denied. Book reviews // International Affairs. 2006. Vol. 82. Num. 64 (July). P. 819-820.
- Ostashewski P. The Cold war and Post-Cold war and armed conflicts // Journal of Peace Research. 1995. Vol. 32, No. 3. P. 345-360.